

CRÒNICA LEGISLATIVA DE LES ILLES BALEARS

Primer semestre de 2023

“Mals auguris per a l'estatus jurídic de la llengua catalana en la legislatura que comença”

Maria Ballester Cardell*

Resum

Les disposicions normatives que incideixen en l'estatus jurídic del català, corresponents a la darrera etapa de la X legislatura, es mantenen en un context polític favorable al reforçament de la llengua catalana. Continua la producció de disposicions que impulsen el procés de normalització lingüística, a través de l'activitat de foment o de subvencions en diferents àmbits. Però els resultats de les eleccions autonòmiques i les noves majories en el Parlament balear dibuixen un escenari preocupant per a la situació de la llengua catalana. Pel que fa a la conflictivitat, resulta especialment destacable la STC 37/2023, de 19 d'abril, que es pronuncia sobre la suposada vulneració del dret a la tutela judicial efectiva a causa de la negativa d'un òrgan jurisdiccional a traduir al castellà una interlocutòria que inicialment havia estat redactada en català.

Paraules clau: llengua catalana; model lingüístic; normalització lingüística; drets lingüístics; Administració de justícia; Illes Balears.

LEGISLATIVE REPORTS ON THE BALEARIC ISLANDS

First half of 2023

Abstract

The regulatory provisions that affect the legal status of Catalan, corresponding to the last stage of the X Legislature, remain in a political context favourable to the strengthening of the Catalan language. The production of provisions that promote the process of linguistic normalization continues, through the activity of promotion or subsidies in different areas. However, the results of the autonomous elections and the new majorities in the Balearic Parliament paint a worrying scenario for the situation of the Catalan language. In terms of conflict, STC 37/2023, of April 19, which deals with the alleged violation of the right to effective judicial protection due to the refusal of a judicial body to translate into Spanish an interlocutory that had initially been drafted in Catalan, is particularly noteworthy.

Keywords: Catalan language; linguistic model; linguistic normalization; linguistic rights; Administration of Justice; Balearic Islands.

* Maria Ballester Cardell, professora contractada doctora de dret constitucional de la Universitat de les Illes Balears. maria.ballester@uib.es.

Citació recomanada: Ballester Cardell, Maria. (2023). Crònica legislativa de les Illes Balears. Primer semestre de 2023. “Mals auguris per a l'estatus jurídic de llengua catalana en la legislatura que comença”. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, 80, 263-274. <https://doi.org/10.58992/rld.i80.2023.4115>

Sumari

1 Introducció

2 Activitat normativa

2.1 En les darreres lleis de la legislatura es manté l'impuls del legislador a la llengua catalana

2.2 Continua la controvèrsia amb el requisit de coneixements de llengua catalana en el procés d'estabilització del personal del Servei Balear de Salut fins al final de la legislatura

2.3 Les disposicions generals

3 El debat sobre la llengua catalana i la política lingüística en el Parlament de les Illes Balears

4 El foment i la promoció de la llengua catalana

5 Processos de formació i capacitació lingüística

6 Comentari jurisprudencial

1 Introducció

Durant el primer semestre de 2023, el volum de les disposicions normatives publicades en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears* (BOIB) que incideixen en l'estatus jurídic del català no és gaire ampli i només s'ocupa tangencialment del tema. Aquesta regulació correspon a la darrera etapa de la X legislatura i es manté en un context polític favorable al reforçament del marc normatiu de la llengua pròpia oficial. A causa de la convocatòria electoral, el període legislatiu del Parlament balear es redueix notablement i queda concentrat entre els mesos de febrer i abril. Altrament, també minva l'activitat normativa del Govern en funcions, que ha de limitar les seves actuacions al despatx d'assumptes ordinaris. No obstant, continua la producció d'un conjunt de disposicions que impulsen el procés normalitzador, a través de l'activitat de foment o de subvencions en diferents àmbits en favor de la llengua catalana.

Tanmateix, els resultats dels comicis autonòmics dibuixen un canvi d'orientació en el Parlament balear, en la mesura que permeten conformar una majoria conservadora. El Partit Popular obté vint-i-cinc escons (nou més respecte de les eleccions anteriors), als quals s'ha de sumar el diputat de Sa Unió (per Formentera). Per la seva banda, el conjunt de les forces de l'esquerra nacionalista suma, també, vint-i-cinc escons, degut a la pèrdua d'un escó del PSIB-PSOE, l'obtenció d'un sol diputat per a EUIB-Podemos –abans en tenia cinc– i també a la pèrdua del representant de Gent per Formentera –que ara no entra al Parlament–. Els partits ecosobiranes –Més per Mallorca i Més per Menorca– mantenen la seva representació (amb quatre i dos diputats, respectivament). De manera que VOX, que augmenta de cinc a vuit diputats, es converteix en l'única formació que pot donar estabilitat al govern conservador. Davant una situació que es va qualificar com "d'emergència democràtica", i per intentar evitar que el partit ultradretà condicionés l'acció de l'executiu –principalment en la qüestió lingüística–, es va arribar a pensar en una possible abstenció de vuit diputats de l'esquerra nacionalista en el procés d'investidura de la candidata popular. Tanmateix, aquest plantejament només fou un miratge. Des del moment en què s'inicien les reunions entre les formacions conservadores per arribar a un pacte de governabilitat es genera una forta inquietud sobre els seus efectes en la promoció i la protecció de la llengua catalana.

El preacord per a la constitució de la Mesa del Parlament s'adopta el 19 de juny de 2023, just un dia abans de la sessió plenària, i cedeix la presidència de la cambra a VOX. El document, de forma molt etèria, fa una referència a la derogació de les normes que promoguin l'enfrontament i la divisió, i a la promoció de la identitat i la cultura de les Illes Balears, com a part de la riquesa plural de l'Estat. Tot seguit, en l'apartat dedicat a la "llibertat", s'afirma que els pares podran elegir la primera llengua com un dels eixos fonamentals del model lingüístic educatiu, amb l'afegit que "se modificarán las normas que supongan una imposición lingüística, asumiendo que en la comunidad existen dos lenguas oficiales". Altrament, en matèria de serveis socials i sanitat pública, s'estableix el compromís d'abordar reformes en el sistema de salut pública, entre les quals s'hi troba la de suprimir el requisit lingüístic per als seus empleats. D'aquesta manera, queden conformades les exigències de VOX sobre la qüestió lingüística, tant en els conceptes que utilitza com en la ideologia que traspu.

Tots els partits de l'oposició i les entitats que aglutinen sectors de la societat civil (entre d'altres, Obra Cultural Balear, Plataforma per la Llengua a les Illes Balears i STEI-i) es mostren molt preocupats per les conseqüències d'un preacord que, sent molt ambigu en el llenguatge, ja estableix postures molt clares respecte als canvis normatius que es pretenen i que, en cas de concretar-se, afectaran el model lingüístic a l'ensenyament i al sistema d'accés i promoció del personal estatutari del Servei de Salut. La inquietud és encara més gran perquè s'entén sense dificultats –i els promotors del document ho saben també– que les propostes formulades en els dos àmbits esmentats no responen a problemes reals sinó a un fals pretext i a la idea tergiversada de llibertat.

Uns dies més tard, el 28 de juny de 2023, es fa públic l'Acord entre PP i VOX per al Govern de les Illes Balears. Molt més detallat, redactat en castellà i amb un discurs en bona part adulterat, el document invoca els cinc eixos bàsics del preacord anterior i conté 110 punts, alguns dels quals estan dedicats a la llengua catalana. En primer lloc, s'insisteix, novament, dins l'apartat dedicat a la llibertat, en la promoció de les peculiaritats lingüístiques de les Illes Balears (punt 4). De forma més concreta, en l'esfera dedicada a l'educació i la llengua, en primer lloc s'estableix que els progenitors podran elegir la primera llengua d'escolarització i que aquest dret s'estendrà en totes les etapes educatives (punt 54). Es pacta també la modificació de les normes que

“suponen una imposició lingüística” i que s’impulsarà el seu desplegament normatiu per a “garantizar que el desconocimiento del catalán no penalice en el acceso a la función pública” (punt 55). Es preveu la modificació de la Llei 3/2003, de 26 de març, de règim jurídic de l’administració de la Comunitat Autònoma i les normes de rang inferior que “impiden el bilingüismo y la libertad de opción de lengua en los trámites y comunicaciones de la administración” (punt 57), com si avui aquesta opció estàs prohibida o no fos permesa. S’anuncia la supressió de l’Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics, que és vista pels signataris com un “instrumento de la exclusión del castellano y la imposición lingüística”, i la creació d’una “Oficina de Garantía de la Libertad Lingüística” per a fomentar la llibertat d’ús i opció lingüística, i la protecció de les dues llengües oficials i les modalitats lingüístiques de les distintes illes (punt 58). En el capítol dedicat a la sanitat, s’estableix, com a mesura prioritària en l’estratègia de captació i fidelització dels professionals sanitaris, l’eliminació del requisit lingüístic per a l’accés i la promoció del personal del Servei de Salut (punt 67).

Amb més contundència, si és possible, les formacions polítiques i les entitats cíviques critiquen l’acord entre el Partit Popular i VOX per al Govern de Balears. L’Obra Cultural Balear denuncia el tractament que es dona a les polítiques en matèria lingüística i educativa, per la seva afectació a una de les peces basilars per a mantenir la convivència, i considera que ens trobam davant la pitjor agressió al català en tota l’etapa estatutària; el Partit Socialista de les Illes Balears lamenta els retrocessos en consensos bàsics i fonamentals, com ara l’assoliment amb relació a la qüestió de la llengua, i Més per Mallorca qualifica aquest acord d’error històric, que va en contra dels drets del ciutadans de les Illes, de seu autogovern i de la normalització lingüística.

Gràcies a aquest pacte el Partit Popular assegura un govern en minoria. Però ho fa a un preu molt alt, acceptant que presideixi el Parlament un diputat que, segons ha declarat, treballarà pel retorn a un sistema més centralista. L’aliança, a més a més, dona una visibilitat institucional a VOX probablement superior a la que li pertoca, atenent al suport ciutadà obtingut i als postulats que defensa en matèria d’organització territorial; principalment perquè es tracta d’un partit que té una imatge de l’Estat que no es correspon amb la realitat, amb un discurs ancorat en el passat i amb unes idees sectàries i oposades a la modernitat. En l’àmbit parlamentari, en la legislatura que ha acabat, VOX ha utilitzat la llengua com a principal argumentari d’oposició política, de forma insistent i obsessiva, amb un llenguatge catastrofista i una fonamentació distorsionada i desconnectada de la realitat, criticant contínuament la “imposició lingüística” i apel·lant a la seva particular idea de la llibertat. I ara, a través d’un acord polític, el Partit Popular accepta aquelles pretensions ideològiques i assumeix els axiomes del partit ultradretà sobre llengua, educació i funció pública. L’extrema dreta no entra en l’executiu, però marca les línies programàtiques en matèria lingüística del Govern balear.

Veus autoritzades ja han alertat sobre les nefastes conseqüències del pacte per a la llengua i la cultura de les Illes Balears. Situats a les portes “d’un segon quadrienni negre per a la llengua catalana” (Llabrés Fuster), el govern en solitari del Partit Popular haurà d’aplicar alguns aspectes crucials de l’ideari de VOX (Quintana Petrus) –com ho és la qüestió lingüística–, on “no hi ha fre ni contrapartida, mans lliures contra la llengua catalana” (Riera Munar). Si es concreten les mesures acordades, les Illes Balears es veuran immerses en un procés d’involució pel que fa a la normalització lingüística, en què el català deixarà d’ocupar aquells espais que s’havien guanyat en els darrers anys a partir de la restitució del marc jurídic de la llengua catalana assolit des de l’any 2015. En definitiva, aquest acord apunta al replantejament de la política lingüística desenvolupada durant les dues darreres legislatures i fixa uns principis programàtics que, en cas d’aplicar-se, minvaran la presència del català en les institucions i debilitaran la condició de la llengua pròpia oficial, principalment en les relacions amb l’Administració pública i en l’àmbit de l’ensenyament. En tot cas, les conseqüències d’aquest acord seran comentades en la crònica corresponent al següent semestre, atès que es tracta de actuacions que es van adoptant a partir de la formació del govern, amb la investidura de Prohens com a presidenta de les Illes Balears, el 6 de juliol de 2023.

2 Activitat normativa

2.1 En les darreres lleis de la legislatura es manté l’impuls del legislador a la llengua catalana

Com ja s’ha avançat, la voluntat de la majoria progressista de situar el foment de la llengua catalana en el centre de les seves polítiques es manifesta en les últimes lleis aprovades en la X legislatura. Així, la Llei 2/2023, de 7 de febrer, de l’activitat física i l’esport de les Illes Balears ([BOIB núm. 19, d’11 de febrer](#)) incideix, entre

altres aspectes, en el paper de l'esport i l'activitat esportiva com un element essencial en el desenvolupament de la personalitat i també com una eina per a la cohesió social i la transmissió de valors. Una de les finalitats de la norma és el foment de l'activitat física i esportiva com a instrument d'inclusió i cohesió social, i com a marc de socialització en llengua catalana (article 5.d). Altrament, es dedica específicament un article al foment de la llengua catalana per mitjà de l'activitat física i l'esport, que es refereix a la presència normal de la llengua catalana en les activitats esportives i al compliment del mandat normalitzador del català també en aquest àmbit (article 22). La norma també especifica que les llicències esportives federatives s'expediran en la llengua catalana (article 55). Així mateix, es reconeix el dret dels consumidors o usuaris dels serveis esportius a rebre la informació i la documentació almenys en llengua catalana (article 148.1.h). Amb aquestes previsions, i en conjunt, es fa palesa la voluntat del legislador d'impulsar l'ús social del català i fer-la llengua normal de comunicació també en l'esport.

Val a dir, però, que, com en altres ocasions, l'oposició parlamentària centra la seva crítica a aquesta llei sectorial precisament en aquest impuls a l'ús social de la llengua pròpia del país, que qualifiquen d'ideològic i partidista. Així queda palès en el debat plenari, en el qual el Grup Parlamentari VOX justifica el vot contrari precisament per no compartir aquest plantejament; per la seva banda, el Grup Parlamentari Popular sol·licita la supressió de l'article dedicat al foment de la llengua catalana; mentre que el Grup Ciudadanos demana la modificació de l'article per incloure la referència també al castellà com a llengua oficial ([Diari de Sessions del Ple núm. 148, de 24 de gener](#)).

Altrament, en la Llei 3/2023, de 17 de febrer, de Menorca Reserva de la Biosfera ([BOIB núm. 22, de 18 de febrer de 2023](#)) també trobam una referència a la llengua catalana, en aquest cas en forma de principi que ha d'inspirar la regulació implementada; així, l'article 5.1.u al·ludeix al "compromís de les institucions i els ciutadans de Menorca en la protecció i l'extensió de l'ús de la llengua catalana, pròpia de Menorca, potenciant-ne la valoració social i salvaguardant la riquesa lingüística".

Per la seva banda, la Llei 7/2023, de 22 de març, de comunitats balears o illenques fora del territori balear ([BOIB núm. 39, de 28 de març de 2023](#)) posa al dia la regulació fins ara vigent (la Llei 3/1992, de 15 de juliol) amb la voluntat de mantenir vius els llaços dels balears que es troben a l'exterior a la seva terra, el seu patrimoni, la seva història, la seva cultura i, també, la seva llengua. Per això, en l'article 6.1.i s'estableix com un objectiu estratègic de la norma "abordar l'aprenentatge, la conservació i la transmissió de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, entre els membres de les comunitats esmentades, especialment entre els més joves". Amb relació a aquest punt, durant la tramitació d'aquesta iniciativa, els grups parlamentaris Ciudadanos i Popular proposen que es faci referència a les modalitats lingüístiques. Tanmateix, tot i considerar que les comunitats empraran les modalitats insulars (o de la localitat d'origen), finalment aquestes esmenes no s'accepten atès que l'aprenentatge i el coneixement d'una llengua de manera formal, òbviament, haurà de ser de l'estàndard. Altrament, l'article 11 es refereix al suport institucional perquè els illencs a l'exterior puguin fer efectius els seus drets en tots els àmbits, també en el lingüístic.

2.2 Continua la controvèrsia amb el requisit de coneixements de llengua catalana en el procés d'estabilització del personal del Servei Balear de Salut fins al final de la legislatura

Com s'ha comentat en cròniques anteriors, l'acreditació de coneixements del nivell de català exigint en els processos d'estabilització ha provocat discrepàncies durant tota la legislatura entre els socis de govern i també en el conjunt de la societat civil. En aquest cas, la polèmica s'enceta a partir de la constatació que en les bases generals que regulen les convocatòries del concurs oposició i del concurs extraordinari per a l'estabilització d'interins del Servei de Salut no s'aplica la moratòria de dos anys per a acreditar coneixements de català que estableix la disposició addicional tretzena del Decret llei 6/2022, de 13 de juny. El que succeeix és que en les convocatòries per a determinades places de personal sanitari A1 o per a determinades categories del grup A2 es fa ús, per sistema, de l'exempció de coneixements de català com a requisit d'accés (prevista de forma excepcional a la disposició transitòria segona de la Llei 4/2016, de 6 d'abril).

Al marge de l'anunci de l'Obra Cultural Balear de la interposició d'un recurs contenciós administratiu contra les bases generals i les convocatòries específiques (en el cas que no s'estimin els dos recursos de reposició interposats el 3 de gener de 2023), la polèmica té conseqüències a nivell polític i normatiu. La presidenta del Govern, en la sessió de control a l'executiu, respon a la pregunta formulada pel diputat del Pi –Proposta

per les Illes Balears sobre la convocatòria d'estabilització del personal del Servei de Salut i l'exigència del requisit de coneixement de la llengua catalana ([REG núm. 145/23](#)).

Una vegada resolta la controvèrsia, la presidenta Armengol i la consellera de Salut i Consum responen les preguntes de l'oposició ([REG núm. 441, 547 i 573/23](#)) que vinculen de forma recurrent la manca de professionals sanitaris a l'exigència del requisit lingüístic, tot reiterant que revisat el catàleg de places pendents d'estabilitzar, s'han delimitat específicament les categories deficitàries que són les úniques que mantenen l'exempció. També en aquest període s'ha publicat en el [BOPIB núm. 193, de 10 de febrer](#) la resposta a la pregunta formulada per una diputada del Grup Mixt sobre les mesures que s'han adoptat per acabar amb les discriminacions lingüístiques al Servei de Salut (REG núm. 12020/22). En concret, la consellera de Salut i Consum assegura que el Servei de Salut i la Direcció Lingüística [*sic*] treballen per assegurar el coneixement de la llengua catalana i el ple exercici dels drets lingüístics dels usuaris; altrament, exposa que les queixes per motius lingüístics es gestionen pel servei de planificació lingüística.

2.3 Les disposicions generals

Entre les normes reglamentàries més substantives, cal destacar el Decret 4/2023, de 13 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament orgànic de les escoles infantils públiques, els col·legis d'educació primària, els col·legis d'educació infantil i primària, els col·legis d'educació infantil i primària integrats amb els ensenyaments elementals de música, els col·legis d'educació infantil i primària integrats amb educació secundària i els instituts d'educació secundària de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears ([BOIB núm. 21, de 16 de febrer de 2023](#)). Aquesta nova regulació deroga sengles decrets de 2002 pels quals s'aprovaren els reglaments orgànics de les escoles d'educació infantil i primària i dels instituts d'educació secundària. Pel que aquí interessa, s'explica en la part expositiva de la norma que el projecte lingüístic de cada centre s'ha d'adequar a l'article 136 de la Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears i a la resta de marc normatiu que regula l'ús i l'ensenyament de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en els centres docents. En la part articulada, s'hi troben les previsions relatives al projecte lingüístic de centre: articles 10.8.j, sobre la seva inclusió en el projecte educatiu de centre; 25, sobre la informació a les famílies; 46.a, relatiu a les competències del consell escolar per a aprovar-lo, o 61, dedicat a la intervenció de la comissió de normalització lingüística en l'elaboració i modificació del projecte lingüístic. Altrament, pel que fa a l'accés a la funció directiva dels centres docents públics, la norma estableix, entre altres requisits, l'acreditació de les titulacions o els certificats exigibles segons la normativa vigent (article 30.1.d). També regula les funcions de la comissió de normalització lingüística que s'ha de constituir en els centres amb l'objectiu d'arribar a l'ús ple de la llengua catalana (article 61).

En un àmbit completament diferent, cal esmentar la Resolució de la directora general de Política Lingüística, de 8 de març de 2023, per la qual es nomenen nous vocals de la Comissió de Toponímia de les Illes Balears ([BOIB núm. 31, d'11 de març](#)). L'esmentada Comissió fou creada mitjançant el Decret 36/2011, de 15 d'abril, i ara s'adopta una resolució amb la finalitat d'actualitzar-ne els membres.

Per cloure la referència a altres disposicions, cal destacar l'aprovació definitiva del Reglament d'usos lingüístics del Consell Insular de Formentera ([BOIB núm. 69 de 25 de maig de 2023](#)). Per continuar el procés de normalització lingüística i partint del marc normatiu esmentat en el preàmbul, el Ple del Consell Insular, amb els vots en contra de l'oposició (Sa Unió), aprova aquest nou reglament d'usos lingüístics per tal de revisar i actualitzar el Reglament de 2001. Entre altres novetats, destaca la inclusió de les clàusules lingüístiques en les contractacions públiques i de nous criteris per a seguir avançant en el compliment del mandat normalitzador en favor de la llengua catalana.

3 El debat sobre la llengua catalana i la política lingüística en el Parlament de les Illes Balears

A principis d'any, un diputat del Grup Parlamentari El Pi – Proposta per les Illes registra una bateria de preguntes amb sol·licitud de resposta escrita relacionades amb els cursos de coneixement de català en les dues darreres legislatures (nombre de cursos organitzats pel Govern des de 2015, nombre de participants que han tingut aquests cursos, demanda d'aquests cursos, accions per a incrementar l'oferta i accions de comunicació i difusió dels cursos de català del Govern) ([RGE núm. 140, 141, 142, 143 i 144/2023](#)). També formula una sèrie de preguntes amb sol·licitud de resposta escrita un diputat de Més per Mallorca relatives a la llengua catalana i el procés d'estabilització en l'àmbit sanitari (sobre el nombre d'aspirants que han aportat la titulació de llengua catalana com a mèrit i les places que hagueren quedat sense cobrir si la llengua catalana hagués estat un requisit en el procés d'estabilització) ([RGE núm. 520, 521 i 522/23](#)).

La [pregunta formulada pel senyor Moritz Werner Casero](#), relativa al topònim oficial de l'illa d'Eivissa resulta especialment destacable, ja que es tracta d'una iniciativa ciutadana. En la pregunta s'indica que en la primera inscripció feta, uns mesos després de l'entrada en vigor de la Llei de normalització lingüística, el Consell Insular d'Eivissa i Formentera va registrar el nom de les dues illes en llengua castellana. Després de la creació del Consell de Formentera, el dit registre separa d'ofici les dues denominacions, però manté la forma castellana per a l'illa d'Eivissa. Per aquest motiu, mitjançant la iniciativa ([RGE núm. 13214/22](#)) es pretén que el Govern de les Illes Balears demani al Consell Insular d'Eivissa que iniciï els tràmits per a adaptar aquella inscripció d'acord amb les previsions contingudes en la Llei de normalització lingüística. Tanmateix, per acord de la Mesa de la Diputació Permanent es declara que aquesta iniciativa decau per finalització del període de sessions ([BOPIB núm. 203, de 21 d'abril](#)).

A principis de febrer es debat en el ple una interpel·lació presentada per un diputat de VOX, que deriva d'una moció relativa a la política general sobre joventut ([RGE 11844/2022](#)), en la qual, en una manifestació més de la diatriba contra el català, s'insta que es realitzin les reformes legislatives necessàries per a garantir la llibertat lingüística dels joves en tots els àmbits i que no es produeixi cap tipus de discriminació en el sector de l'educació, accés al mercat laboral o la funció pública. En qualsevol cas, la iniciativa no compta amb el suport majoritari de la cambra i, fins i tot, el grup proponent retira aquest punt referit a la llengua just abans de la votació ([DS núm. 150, d'1 de febrer](#)).

Quan s'acosta el quaranta aniversari de l'Estatut, en el ple de la cambra es debat una proposició no de llei presentada pel Grup Parlamentari Més per Mallorca sobre l'"Establiment d'un nou marc de relacions amb l'Estat" ([RGE núm. 1303/22](#)) en la qual, entre altres punts, es planteja la necessitat d'obrir un procés de negociació per establir "un nou pacte polític" per reforçar l'autogovern i els interessos de les Illes Balears. Tot i que la iniciativa s'orienta a un procés constituent, finalment, la majoria política redirigeix el debat cap a l'oportunitat de millorar l'autogovern dins el marc de l'Estatut i, tal com consta en la intervenció del Grup Parlamentari Unidas Podemos, "reforçar l'estatut de l'oficialitat de la llengua catalana, tant en els usos institucionals com administratius, així com afavorir el català en la vida econòmica i social i donar major protecció dels drets lingüístics dels ciutadans" ([DS núm. 153 de 21 de febrer](#)). De fet, la resolució que aprova el ple (en sessió de 21 de febrer), amb les esmenes [RGE 1211 i 1212/23](#), insta el Govern a "treballar en els traspassos de competències pendents que es detallen a l'Estudi sobre la millora de l'autogovern realitzat per l'Institut d'Estudis Autònomic" i a "atendre les recomanacions, els estudis i els informes realitzats pel Consell Social de la Llengua Catalana".

Continuant amb la intensa ofensiva que ha mantingut el Grup Parlamentari VOX envers la política lingüística durant tota la legislatura, i també coincidint amb el quaranta aniversari de l'Estatut, el portaveu de la formació d'ultradreta demana a la presidenta del Govern per la protecció durant aquest període de la llengua i cultura balear ([RGE núm. 1250/23](#)). En la seva intervenció, el portaveu de la formació manté la seva línia dialèctica desmesurada i tergiversada –afirma que l'Estatut ha "creado una auténtica legión de garrapatas del erario público"– i atribueix a la norma institucional bàsica la catalanització progressiva de les Illes –"nunca jamás se había llamado catalán a nuestro mallorquín, menorquín, ibicenco y formenterense"–. [La resposta de la presidenta](#), tot evitant la confrontació, invoca la regulació estatutària del català com a llengua pròpia de les Illes Balears.

Quasi al final d'aquesta legislatura, VOX, en una pregunta adreçada al Govern, torna a insistir amb el seu discurs obsessiu contra el foment i la defensa de la llengua catalana, en aquest cas a partir d'unes declaracions de representants de Més per Mallorca, coincidint amb la Fira Internacional de Turisme de Berlín, en què es mostren partidaris d'incrementar l'Impost de Turisme Sostenible com a via per a regular el flux turístic i avançar cap al decreixement. La interpel·lant vincula el suposat augment de l'impost a imposicions lingüístiques, “imponer el catalán a la gente” i a “seguir alimentando el independentismo pancatalanista” ([DS núm. 156, de 14 de març](#)).

La formació ultraconservadora cerca també mantenir viva la controvèrsia –superada i tancada– sobre la suposada manca de neutralitat ideològica en els centres docents de les Illes Balears. A partir de la decisió d'una professora (de Llengua i Literatura Catalanes) de retirar una bandera espanyola en una aula durant l'horari lectiu i de la posterior expulsió temporal d'alguns alumnes involucrats en els fets, el Grup Parlamentari VOX presenta una proposició no de llei ([RGE núm. 860/2023](#)) sobre “Neutralidad y Concordia en los centros educativos”, que no prospera, en la qual es demana respecte cap als símbols nacionals i evitar l'adoctrinament ideològic ([DS núm. 156, de 14 de març](#)).

En un àmbit completament diferent, tal com ha succeït també en el Parlament de Catalunya, el Parlament balear insta el Govern de les Illes Balears a demanar a Google Maps utilitzar la llengua pròpia del territori. En el [BOPIB núm. 199, de 21 de març](#), es publica la resolució aprovada per la Comissió d'Educació, Recerca i Cultura com a resultat del debat sobre la proposició no de llei relativa als topònims de les Illes Balears al Google Maps, en la qual es constata que l'aplicació no utilitza els topònims oficials dels municipis de les Illes i insta el Govern Balear a demanar a Google Maps que faci servir els topònims de les Illes. També s'insta els consells insulars i els ajuntaments que s'adrecin a l'eina de cerques per demanar-li que esmeni aquesta situació tan anòmla.

Altrament, encara en seu parlamentària, s'ha d'esmentar que el Grup Parlamentari Més per Mallorca presenta una proposició no de llei relativa a la unitat de la llengua a l'Administració General de l'Estat perquè es tramiti davant la Comissió d'Assumptes Institucionals i Generals ([RGE núm. 590/23](#)). En la part explicativa de la proposició s'assegura que en els procediments telemàtics de l'Administració General de l'Estat s'ofereixen tràmits i documentació en diferents llengües oficials i també en “valencià” o “mallorquí”. Per això, en la proposició es planteja que el Govern balear insti l'Estat perquè normalitzi la denominació unitària de la llengua en tots els seus tràmits telemàtics.

4 El foment i la promoció de la llengua catalana

En el període que abasta aquesta crònica culmina el procés per a declarar la glosa menorquina Bé d'Interès Cultural Immaterial, mitjançant l'Acord del Ple del Consell Insular de Menorca, de 22 de gener de 2023 ([BOIB núm. 13 de 28 de gener](#)). Aquest Acord té per objecte salvaguardar la glosa com a composició oral improvisada típica de Menorca i el glosat com a acte públic en què s'estableix una espècie de diàleg a partir de l'enginy i la improvisació entre dos o més glosadors. Igualment, pel que fa al patrimoni immaterial de Menorca, a través de l'Acord del Consell Executiu [del Consell Insular de Menorca] s'acorda iniciar l'expedient de declaració del ball menorquí de la jota i el fandango (que es canten generalment en la variant menorquina de la llengua catalana) com a Bé d'Interès Cultural Immaterial de Menorca ([BOIB núm. 41 d'1 d'abril de 2023](#)).

També en l'àmbit del foment del patrimoni cultural immaterial, en aquest cas amb relació a Formentera, es signa el Conveni de col·laboració entre el Consell Insular de Formentera i l'Obra Cultural de Formentera en matèria de cultura i patrimoni, amb l'objectiu de reforçar el ventall d'oferta cultural en llengua catalana a l'illa pitiüsa ([BOIB núm. 30, de 9 de març de 2023](#)).

A nivell municipal, s'ha publicat el Pla estratègic de subvencions de la Regidoria d'Educació i Política Lingüística de l'Ajuntament de Palma ([BOIB núm. 28, de 4 de març de 2023](#)) per tal de fixar els criteris per a la concessió de les subvencions i aportar transparència al foment de projectes d'interès dins l'àmbit de les seves competències. Tal com disposa l'article 6, entre altres objectius, es contempla fomentar iniciatives de promoció i difusió de la llengua catalana. Entre les mesures previstes en el Pla s'hi troba l'atorgament de subvenció directa en favor de l'Institut d'Estudis Baleàrics per a organitzar cursos de llengua catalana adreçats

a adults. També en l'àmbit local, s'han publicat les Bases reguladores per concedir subvencions a les empreses que utilitzin el català com a llengua habitual de l'Ajuntament de Pollença ([BOIB núm. 58, de 6 de maig](#)).

Pel que fa a les mesures de foment i promoció, mitjançant la Resolució del conseller de Fons Europeus, Universitat i Cultura per la qual es convoquen ajuts destinats a actuacions de foment de l'ús de la llengua catalana a les Illes Balears per a l'any 2023 ([BOIB núm. 41, d'1 d'abril de 2023](#)), es tracta de donar suport a activitats que tenen com a finalitat la difusió i la promoció de l'ús social de la llengua catalana entre la població general, tant l'autòctona com la nouvinguda. Altrament, amb l'objectiu de fomentar la presència de la llengua catalana en els mitjans de comunicació social de les Illes Balears, es fa pública la convocatòria anual d'ajuts mitjançant la Resolució del conseller de Fons Europeus, Universitat i Cultura per la qual es convoquen ajuts destinats als mitjans de comunicació en llengua catalana a les Illes Balears per a l'any 2023 ([BOIB núm. 58, de 6 de maig de 2023](#)). I encara, sobre la promoció i el foment de la llengua catalana, s'han publicat les resolucions del president de l'Institut d'Estudis Baleàrics, totes de 8 o 9 de març, per les quals es convoquen subvencions per donar suport a la projecció exterior de l'edició i la promoció de la literatura, el pensament, el còmic i la il·lustració de les Illes Balears per a l'any 2023; a fires, festivals, trobades, jornades i premis del món de la cultura que fomentin la projecció exterior i que es duguin a terme en el territori de les Illes Balears; a l'edició de llibres de recerca científica o de divulgació de les Illes Balears; a centres de creació artística establerts en el territori de les Illes Balears; a les activitats de projecció exterior de les arts escèniques de les Illes Balears, i a les activitats de projecció exterior de la música de les Illes Balears (totes publicades al [BOIB núm. 32, de 14 de març de 2023](#)). Igualment, es dicten sengles resolucions del president de l'Institut d'Estudis Baleàrics, de 31 de març de 2023, per les quals es convoquen subvencions per donar suport a projectes d'investigació d'humanitats i de la cultura vinculats amb les Illes Balears, i a la creació dels sectors de les arts escèniques, la música, la literatura, el còmic i la il·lustració de les Illes Balears (publicades al [BOIB núm. 41, d'1 d'abril 2023](#)).

Específicament en l'àmbit de l'ensenyament, s'ha publicat la Resolució del conseller d'Educació i Formació Professional, de 5 de maig de 2023, per la qual es convoca el programa "Tallers de llengua catalana per a joves nouvinguts" per als centres docents concertats que imparteixen educació secundària obligatòria el curs escolar 2023-2024 ([BOIB núm. 62, de 13 de maig de 2023](#)). A nivell insular, es publiquen les Bases reguladores dels premis Sant Jordi de literatura i de punts de llibre 2023 ([BOIB núm. 38, de 25 de març de 2023](#)).

Pel que fa a les resolucions de concessió d'ajuts i subvencions, podem citar les següents: la Concessió de la convocatòria d'ajuts per al manteniment d'entitats de foment de la llengua catalana per a l'any 2023, del Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell Insular de Mallorca ([BOIB núm. 46, d'11 d'abril](#)); la Resolució dels expedients de sol·licitud d'ajuts per al foment de l'ús de la llengua catalana en els àmbits del comerç, la restauració, la indústria i els serveis a Formentera (convocatòria de 2022) ([BOIB núm. 62, de 13 de maig de 2023](#)); la Concessió Convocatòria d'ajuts per al foment de l'ús de la llengua catalana a les entitats sense ànim de lucre per a l'any 2023, del Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell Insular de Mallorca ([BOIB núm. 67, de 20 de maig de 2023](#)), i la Concessió Convocatòria d'ajuts de *minimis* per al foment de l'ús de la llengua catalana a les empreses per a l'any 2023 del Departament de Cultura, Patrimoni i Política Lingüística del Consell Insular de Mallorca ([BOIB núm. 69 de 25 de maig](#)).

L'activitat de foment o subvencional s'ha projectat també a través de la convocatòria i concessió de premis concebuts per a promoure el procés de normalització de la llengua catalana. Les convocatòries procedents de diversos departaments i àmbits es projecten sobre diferents àmbits públics i estan adreçades a destinataris també distints. Així, ens podem referir a la convocatòria del XIX Premi Francesc de Borja Moll de creació de rondalles i llegendes mitjançant acord del Consell Executiu del Consell Insular de Menorca ([BOIB núm. 13, de 28 de gener de 2023](#)); la Resolució del conseller de Fons Europeus, Universitat i Cultura per la qual es convoca el III Premi Aina Moll en el marc de l'Escola d'Estiu de Lingüística Catalana per a l'any 2023 ([BOIB núm. 69, de 25 de maig de 2023](#)), i les Bases reguladores i convocatòria de concessió de premis, per concurrència competitiva, destinats al III Premi Ciutat de Manacor de Cançó d'Autor Guillem d'Efak 2023 ([BOIB núm. 69, de 25 de maig](#)). Pel que fa a les concessions, es publica la Resolució del conseller de Fons Europeus, Universitat i Cultura per la qual es concedeix una subvenció al guanyador del Concurs Any Joan Fuster ([BOIB núm. 37, de 23 de març](#)), i l'Institut Menorquí d'Estudis del Consell Insular de Menorca publica

la concessió del I premi Pere Melis Pons, atorgat per Acord del jurat de 21 de març de 2023 ([BOIB núm. 54, de 27 d'abril](#)).¹

5 Processos de formació i capacitació lingüística

Pel que fa als ensenyaments d'idiomes de règim especial (que s'imparteixen al marge de les etapes ordinàries del sistema educatiu en la modalitat d'ensenyaments presencials a les escoles oficials i prevists en l'article 35 de la Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears) es dicta la Resolució del director general de Planificació, Ordenació i Centres, de 31 de gener de 2023, pel qual s'estableix el procediment de matrícula dels alumnes de la modalitat lliure d'idiomes de les escoles oficials d'idiomes de les Illes Balears ([BOIB núm. 16, de 4 de febrer de 2023](#)).

Amb relació als processos de capacitació lingüística, cal esmentar la Resolució de la directora general de Política Lingüística de 17 de març de 2023 per la qual es convoquen les proves de maig de 2023 per obtenir els certificats oficials de coneixements de llengua catalana ([BOIB núm. 36, de 21 de març de 2023](#)). També ens hem de referir a sengles Resolucions de la directora general de Política Lingüística, de 25 d'abril i 12 de maig de 2023, per les quals es modifica la composició dels tribunals de les proves de maig de 2023 per obtenir els certificats oficials de coneixement de llengua catalana ([BOIB núm. 55 de 29 d'abril](#) i [núm. 66 de 18 de maig de 2023](#), respectivament). Una vegada conclòs el procés d'avaluació, es dicta la Resolució de la directora general de Política Lingüística de 5 de maig de 2023 per la qual es publiquen les relacions d'aptes de cada certificat corresponents a la convocatòria de proves de gener de 2023 per obtenir els certificats oficials de coneixements de llengua catalana ([BOIB núm. 59, de 9 de maig, de 2023](#)).²

Així mateix, en matèria de capacitació, en aquest cas en l'àmbit de l'Escola Balear d'Administració Pública (EBAP), s'emet la Resolució de la consellera de Presidència, Funció Pública i Igualtat de 16 de febrer de 2023 per la qual es modifica la composició de la Comissió Tècnica de Català de l'EBAP ([BOIB núm. 24, de 23 de febrer](#)). Val a dir que els membres de l'esmentada Comissió són els responsables d'elaborar i revisar el disseny i el sistema d'avaluació de les proves de llengua catalana i assegurar el compliment de les normes que regulen les proves que determinen el coneixement dels diferents nivells de català. Altrament, també es dicta la Resolució de la directora de l'Escola Balear d'Administració Pública de 22 de febrer de 2023 per la qual es fixa el calendari i el sistema d'avaluació de les proves de llengua catalana organitzades per l'Escola per a les persones amb reserva del dret d'examen de la convocatòria de proves de 2022 ([BOIB núm. 27, de 2 de març de 2023](#)).

6 Comentari jurisprudencial

La resolució que ha tingut més ressò en aquest període, pel que fa als drets lingüístics, és la STC 37/2023, de 19 de abril, que desestima un recurs d'empara promogut per una entitat mercantil amb relació a la interlocutòria de la secció primera de la sala contenciosa administrativa del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears que nega la traducció al castellà d'una interlocutòria d'aclariment redactada en català.³ Tal com s'indica en l'encertat comentari de la sentència en la [crònica de jurisprudència constitucional](#) (Arzoz Santisteban), publicada en aquest mateix número de la Revista, la resolució és interessant i aporta novetats substantives en la mesura que és el primer supòsit en què la pretesa indefensió s'imputa a l'ús que fa un òrgan jurisdiccional d'una llengua oficial distinta del castellà.

Els fets que donen lloc a aquest procediment constitucional provenen de sengles procediments contenciosos administratius que es plantegen per resoldre unes discrepàncies sorgides entre l'Administració i una contractista

1 La composició del jurat d'aquest premi s'havia fet públic amb la publicació del Decret 6/2023, de 12 de gener, del president de l'Institut Menorquí d'Estudis (BOIB núm. 35, de 18 de març).

2 Aquesta Resolució es veu afectada per la Resolució de la directora general de Política Lingüística de 23 de maig de 2023 per la qual es modifica la relació d'aptes al certificat de nivell B de la convocatòria de proves de llengua catalana de gener de 2023, publicada mitjançant la Resolució de la directora general de Política Lingüística de 5 de maig de 2023 (BOIB núm. 70, de 27 de maig de 2023).

3 Per una anàlisi més completa d'aquesta resolució, vegeu [La negativa judicial a traduir al castellà una resolució en llengua pròpia oficial no sempre es pot considerar causa d'indefensió: exposició d'un cas recent](#). Blog de la *Revista de Llengua i Dret*.

i que es resolen en una sentència redactada en català, sense que es produís en el decurs del procediment judicial cap oposició per part de la mercantil a l'ús de la llengua pròpia de les Illes Balears. És després d'una primera sol·licitud d'aclariment de la resolució, a la qual també es dona resposta en català, quan l'entitat interessada demana la traducció de la interlocutòria (invocant indefensió a causa del desconeixement del català) i, posteriorment, de la providència per la qual se'n desestima la pretensió (en considerar, l'òrgan jurisdiccional, que l'ús de la llengua pròpia oficial en la resolució no havia causat indefensió a la peticionària de la traducció). Aquestes dues darreres resolucions, redactades també en català, són les normes que s'impugnen en el recurs d'empara per una suposada vulneració del dret a la tutela judicial efectiva (ex article 24.1 CE).

En aquest assumpte, la STC 37/2023 tracta, principalment, de determinar si s'ha produït indefensió *constitucionalment rellevant* quan qui l'invoca és una persona jurídica que s'ha relacionat amb normalitat amb l'Administració autònoma i quan no s'ha oposat a l'ús de la llengua pròpia oficial en el decurs del procediment davant de la jurisdicció contenciosa administrativa. De fet, la mercantil no va manifestar durant el procediment judicial cap tipus de dificultat per comprendre la resolució que va ser redactada en català; ans al contrari, la mateixa interessada havia manifestat que va comprendre el sentit de la resolució. El Tribunal Constitucional entén que la manca de traducció de la resolució pot provocar a la demandant problemes per plantejar un eventual incident d'execució, però que no ha quedat provat, de moment, que el perjudici ocasionat sigui real i material. Tot aplicant les exigències generals fixades per la jurisprudència constitucional, la conclusió a la qual arriba la resolució, tenint en compte la realitat dels fets, és que la suposada indefensió no ha tingut origen immediat i directe en la concreta actuació judicial i que no s'ha produït una indefensió material, real, efectiva i actual. De l'argumentació jurídica feta pel Tribunal se'n desprèn que el dret a no patir d'indefensió, tot i la seva rellevància processal, no és absolut i que, en aquest cas, no es pot entendre en un sentit ampli o expansiu. Per tot això, es desestima el recurs. La resolució s'adopta per majoria i es formula un vot particular subscript per quatre magistrats.

Sigui com sigui, el cas que s'ha comentat obre una petita escletxa davant la precarietat de les llengües minoritzades en l'àmbit de la justícia. No només per la solució jurídica a la qual s'ha arribat, sinó perquè es tracta d'un assumpte en què la decisió d'usar la llengua catalana l'ha presa l'òrgan jurisdiccional. Ningú no ignora com és d'important comptar amb el compromís de tots els sectors implicats (principalment de la judicatura i la magistratura) per superar les resistències en el món jurídic i per revertir el context d'un entorn dissuasiu per a l'ús de les llengües pròpies.

Per acabar l'apartat dedicat al comentari jurisprudencial, podem citar diverses resolucions del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears (sala contenciosa administrativa) dictades amb relació a alguna controvèrsia sobre els drets o les obligacions lingüístiques.

Hem de començar per la Interlocutòria de la sala contenciosa administrativa del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears 6/2023, de 10 de gener de 2023, que no ha tingut el ressò de la seva precedent (la Interlocutòria del mateix òrgan jurisdiccional 243/2022, de 14 de novembre de 2022).⁴ En aquest cas, també es resol una peça separada de mesures cautelars amb relació al recurs contenciós administratiu. L'objecte del recurs és, igualment, la desestimació administrativa de la sol·licitud realitzada per l'interessat davant la Conselleria d'Educació i Formació Professional del Govern de les Illes Balears perquè el seu fill, matriculat en el primer curs d'educació infantil (però sense que els seus progenitors haguessin sol·licitat rebre el primer ensenyament en llengua castellana), rebí almenys el vint-i-cinc per cent de les assignatures troncal en llengua castellana, tant en el curs en el qual està matriculat com en els següents. El fonament de la petició de la mesura cautelar és la mateixa que la del cas precedent: l'aparença de bon dret en les pretensions de la part reclamant avalada per distints pronunciaments del Tribunal Suprem que han resolt situacions substancialment anàlogues. La interlocutòria ara comentada, mantenint la doctrina anterior, afirma que la disparitat de models lingüístics previstos en la normativa educativa (catalana i balear) no permet traslladar al cas analitzat els criteris del Tribunal Suprem com a "aparença de bon dret". A més, s'afirma que "El recurrente no invoca que su hijo desconozca la lengua catalana o que el aprendizaje a través de dicha lengua vehicular le impida adquirir conocimientos, o que su desconocimiento de la lengua castellana en combinación con la utilización del catalán como lengua vehicular exclusiva le impida alcanzar el objetivo de terminar sus estudios con un buen

⁴ Per una anàlisi més completa d'aquesta resolució, vegeu [De moment, el Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears desestima la pretensió que el castellà s'usi un vint-i-cinc per cent en un centre d'educació de secundària](#). Blog de la *Revista de Llengua i Dret*.

dominio tanto de la lengua catalana como la castellana". Es conclou que la part interessada no ha concretat els perjudicis irreversibles que suposadament es poden causar en el cas de no adoptar la mesura cautelar. Per tot això, es desestima l'adopció de les mesures cautelars preteses. La resolució, com en el cas anterior, s'adopta per majoria de la sala i dues magistrades hi formulen un vot particular.

De manera molt més resumida, cal citar la STSJIB 164/2023, de 27 de febrer, en la qual es determina, enfront del criteri mantingut per l'Administració, que sí que s'han justificat determinades despeses als efectes que l'entitat beneficiària de la subvenció (Associació Plataforma per la Llengua) rebés el pagament de la quantitat íntegra compromesa, destinada a actuacions de foment de la llengua catalana a les Balears, concedida per al desenvolupament de l'activitat Pla d'Arrelament Lingüístic.

Per la seva banda, en la STSIB 175/2023, de 8 de març, resol un recurs d'apel·lació amb relació a la Resolució per la qual es publica la llista d'aspirants a un borsí per seleccionar personal estatutari temporal del Servei de Salut en la qual no s'havia ponderat el títol de coneixements de llengua catalana. Segons l'Administració, l'interessat va invocar el mèrit (i no un requisit) referit a la capacitació lingüística fora de termini i, per tant, aquell mèrit no va ser valorat. La Resolució, tot i considerar que l'argumentació de l'Administració era correcta, considera que les disfuncions i les errades en el procés d'elaboració del borsí varen privar l'interessat d'esmenar la deficiència referida a l'acreditació del mèrit de capacitació lingüística.